

Bhishma School of Indian Knowledge System

MA Course

संस्कृतभाषा परिचय

Lecture 13 – 01.11.2023

- Harshada Sawarkar

sawarkar.harshada123@gmail.com

क्रियापदाभ्यासः - वर्तमानकालीनाः आत्मनेपदिनः धातुप्रत्ययाः

१ - अ - भाष् + अ + ते = भाषते

४ - य - मन् + य + ते = मन्यते

६ - अ - दिश् + अ + ते = दिशते

१० - अय - कथ् + अय + ते = कथयते

क्रियापदाभ्यासः - वर्तमानकालीनाः आत्मनेपदिनः धातुप्रत्ययाः

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	पुरुषः
ते	इते	अन्ते	प्रथमः पुरुषः
से	इथे	ध्वे	मध्यमः पुरुषः
इ	वहे	महे	उत्तमः पुरुषः

क्रियापदाभ्यासः - वर्तमानकालीनाः आत्मनेपदिनः धातुप्रत्ययाः

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	पुरुषः
सः ईक्षते ।	तौ ईक्षेते ।	ते ईक्षन्ते ।	प्रथमः पुरुषः
त्वम् ईक्षसे ।	युवाम् ईक्षेथे ।	यूयम् ईक्षध्वे ।	मध्यमः पुरुषः
अहम् ईक्षे ।	आवाम् ईक्षावहे ।	वयम् ईक्षामहे ।	उत्तमः पुरुषः

क्रियापदाभ्यासः - वर्तमानकालीनाः आत्मनेपदिनः धातुप्रत्ययाः

जलं चषके वर्तते ।

बालकः क्रीडायां रमते ।

देवाः दानवैः सह युध्यन्ते ।

आचार्यः शिष्यान् उपदिशते ।

भक्ताः देवं पूजयन्ते ।

पितामहः बालेभ्यः कथां कथयते ।

क्रियापदाभ्यासः - वर्तमानकालीनाः आत्मनेपदिनः धातवः

Group	Roots
1	रम्, लभ्, ईक्ष्, कम्प्, क्षम्, डय्, त्राय्, त्वर्, बाध्, यत्, याच्, रभ्, रोच्, लङ्घ्, वर्त्, वर्ध्, शोभ्
4	जा, पद्, बुध्, मन्, युज्, युध्, विद्,
6	दिश्, म्रिय्, लज्ज्, विन्द्, सिञ्च्
10	कथ्, पूज्, गण्, चिन्त्, चोर्, ताड्, दण्ड्, क्षल्, भक्ष्, भूष्, रच्, वर्ण्, पीड्

क्रियापदाभ्यासः - वर्तमानकालीना उभयपदिनः धातवः

Group	Conjugational Sign	Formation	Final Form
1	अ	नय् + अ + ति नय् + अ + ते	नयति नयते
4	य	रज् + य + ति रज् + य + ते	रज्यति रज्यते
6	अ	क्षिप् + अ + ति क्षिप् + अ + ते	क्षिपति क्षिपते
10	अय	पूज् + अय + ति पूज् + अय + ते	पूजयति पूजयते